

Sisteminė raudonoji vilkligė

Sisteminė raudonoji vilkligė (toliau –SRV) – tai lėtinė uždegiminė autoimuninė liga, kuri pažeidžia įvairius vidaus organus ir sistemas. Autoimuninė liga išsivysto tuomet, kai organizmą nuo virusų, bakterijų ir kitų „įsibrovėlių“ saugantis imunitetas pradeda nebeskirti *savo* ir *svetimo*, ima daryti atpažinimo klaidas ir naikinti savo organizmą. Dėl savęs naikinimo mechanizmo paleidimo autoimuninės ligos yra labai klastingos, ypač SRV.

SRV yra lėtinė (ilgai trunkanti) liga. Jos eiga būna skirtinga ir nenuspėjama. Ligos požymiai gali atsirasti staiga arba pasireikšti iš lėto, būti įvairaus sunkumo ir skirtingos raiškos. Liga diagnozuojama pažengusioje stadijoje, dėl to praktiškai yra nepagydoma. Tačiau dėl vis tobulėjančios medicinos sergantiesiems SRV galima užtikrinti visavertį gyvenimą.

Priežastys

Tikslios ligos priežastys nėra žinomos. Literatūroje minima keletas SRV atsiradimą skatinančių faktorių: išoriniai faktoriai, tokie kaip saulės spinduliai, kai kurios virusinės infekcijos, medikamentai, hormonų disbalansas brendimo laikotarpiu. Nustatyta, kad moterys šia liga serga 10 kartų dažniau negu vyrai. SRV galima susirgti bet kuriame amžiuje, tačiau dažniausiai ji diagnozuojama žmonėms 10–50 metų žmonėms (kitų šaltinių duomenimis – 15 ir 45 metų žmonėms). Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, nuo šios ligos miršta 10 proc. sergančiųjų, o Lietuvos mastu tai sudarytų apie 4 žmones per metus. Šiuo metu šalyje yra apie 400 asmenų, kuriems diagnozuota SRV.

Nors konkrečios SRV priežastys nėra aiškios, tačiau šiuo metu mokslininkai skiria tris galimų šios ligos atsiradimo priežasčių poveikio grupes: 1) paveldėjimas (tarp sergančiųjų dažnai sutinkami giminaičiai su autoimuniniais susirgimais); 2) aplinka (mus supanti aplinka gana agresyvi mūsų atžvilgiu): tai galimas biologinis poveikis–virusai ir kt.; fizikinis (ultravioletiniai spinduliai, tiesioginė saulės šviesa); psichologinis (emocinis stresas, traumos); farmakologinis (kai kurie vartojami vaistai gali būti susiję taip pat su šios ligos atsiradimu); 3) lytis (moterys dažniau serga SRV nei vyrai dėl endokrininės sistemos ypatumų, tuo paaiškinamas ligos paūmėjimas per menstruacinius periodus, nėštumo laikotarpiu).

Požymiai

Susirgus SRV kiekvienas organizmas reaguoja savaip ir labai nespecifiškai: dažniausiai pasireiškia karščiavimas, raumenų ir sąnarių skausmas ir nuovargis. Ligai būdingas nespecifinis ilgalaikis nedidelio laipsnio karščiavimas. Neženklaus karščiavimo fone prasideda sisteminis vidaus ir išorės organų irimas.

Dažnai pastebimas sąnarių sustingimas, skausmas, patinimas; pažeidžiami riešų, pirštų, kelių sąnariai. Skausmas gali pereiti nuo vieno sąnario prie kito, tačiau sąnarių nedeformuoja. Kartais gali išsivystyti raumenų uždegimas, skaudėti raumenis.

Tipiškas SRV požymis yra drugelio pavidalo raudonas odos bėrimas, apimantis skruostus ir nosies nugarėlę, kuris paūmėja nuo saulės.

Inkstai pažeidžiami daugiau nei pusei sergančiųjų SRV. Vystosi inkstų uždegimas, kurio metu inkstai nebesugeba pašalinti iš organizmotoksinių medžiagų, progresuoja inkstų funkcijos nepakankamumas.

Dėl širdies raumens uždegimo gali atsirasti infarktą simuliuojantys skausmai. Gali sutrikti pirštų kraujotaka. Pirštai pabąla, pamėlsta, skauda. Tokį spazmą provokuoja šaltis, stresas, skausmas.

Nervų sistemos pažeidimas pasireiškia galvos skausmais, svaigimu, traukuliais, regos, elgesio problemomis, SRV neretai lydi depresija.

Išvardinti savijautos ir elgesio pakitimai gali būti ir ligos paūmėjimo išraiška, ir emociniai sunkumai sergant lėtine liga, ir tam tikrų vaistų pašalinio poveikio rezultatas. Taigi ligos raiška nėra specifinė, SRV simptomai yra kaip ir daugelio kitų ligų, o tai apsunkina ligos nustatymą. Jei pastebite bent kurį iš išvardytų šios ligos požymių, būtinai apsilankykite pas savo šeimos gydytoją. Jis paskirs reikiamus tyrimus, skirtus surinkti informaciją, kurios reikia galimai ligai nustatyti ir gydyti.

Diagnozavimas ir gydymas

Siekiant diagnozuoti ligą yra aprašomi sergančiojo nusiskundimai, ieškoma būdingų požymių („drugelio“ formos bėrimo) ir atliekami tyrimai, kad būtų galima nustatyti pažeistą sistemą arba organą. Laboratoriniai tyrimai taip pat nėra vienareikšmiški, todėl labai svarbu teisingai diagnozuoti SRV, kad būtų galima parinkti tinkamą gydymą. SRV diagnozuojama aktyvioje stadijoje, kai organizmo irimo procesas yra pažengęs, todėl visiško išgydymo tikėtis negalima. Pagrindinis gydymo tikslas yra stebėti ligos požymius ir stabdyti vidaus organų irimo procesus. Gydymui taikomi hormonai, imunosupresantai, priklausomai nuo ligos stadijos ir eigos.

Prognozės

Dauguma SRV sergančių moterų gali pastoti ir išnešioti sveiką kūdikį. Tačiau moteriai tai gali būti sudėtinga, nes liga nėštumo metu paūmėja. Nėštumo metu lengviau moterims, kurios gauna tinkamą gydymą ir neturi rimtų širdies ar inkstų sutrikimų. Tačiau SRV procesas padidina persileidimo tikimybę.

Laikui bėgant SRV gali pažeisti įvairius organus, sukelti įvairių komplikacijų. Tai gali būti kraujotaka krešuliai kraujagyslėse, infarktas, insultas, plaučių ir inkstų pažeidimai, nėštumo komplikacijos ir persileidimas. Gydytojo konsultacijos ir patarimai bei jų laikymasis gali padėti sumažinti komplikacijų tikimybę. Svarbu su gydytoju aptarti mitybą ir gyvenimo įpročius. Gydytojas gali rekomenduoti valgyti ar kaip tik vengti tam tikrų produktų. Pagal galimybes reikia sumažinti stresą ir įtampą, kad būtų išvengta ligą skatinančių veiksnių.

Atsiminkite, kad ligos, deja, išvengti negalima, tačiau galima sumažinti ligos paūmėjimų dažnį vengiant tam tikrų provokuojančių veiksnių. Sergant SRV yra svarbūs šie ligos paūmėjimo ir komplikacijų prevenciniai veiksmai ir priemonės:

- **Būdingi šiai ligai bėrimai paūmėja būnant saulėje, todėl svarbu yra dėvėti apsauginius drabužius, akinius, naudoti kremą nuo saulės ultravioletinių spindulių.**
- **Reikia laiku skiepytis, nes sergantieji SRV yra imlesni infekciniams susirgimams.**
- **Gali reikėti tyrimų dėl osteoporozės (kaulų retėjimo) prevencijos, nes gydymas stipriais hormoniniais vaistais gali sukelti kaulų retėjimą.**
- **Širdies ligų prevencija taip pat yra labai svarbi.**

Pagal specialios literatūros šaltinius informaciją parengė

Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro Sveikatos mokykla